

Briuselis, 2020 03 10
COM(2020) 103 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Tvarios ir skaitmeninės Europos MVĮ strategija

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Tvarios ir skaitmeninės Europos MVĮ strategija

1. Įvadas

25 mln. Europos mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ) yra ES ekonomikos pagrindas. Jose dirba apie 100 mln. žmonių, jos sukuria daugiau nei pusę Europos BVP ir atlieka svarbų vaidmenį kuriant pridėtinę vertę kiekviename ekonomikos sektoriuje. MVĮ teikia novatoriškus sprendimus tokiems uždaviniams kaip klimato kaita, efektyvus išteklių naudojimas ir socialinė sanglauda, jos taip pat padeda skleisti šias inovacijas visuose Europos regionuose. Todėl jos yra labai svarbios ES dvejojo perėjimo prie tvarios ir skaitmeninės ekonomikos procesui. Jos yra labai svarbios Europos konkurencingumui ir klestėjimui, ekonominiam ir technologiniam suverenumui, taip pat atsparumui išorės sukrėtimams. Dėl to jos yra viena esminių ES pramonės strategijos įgyvendinimo dalių.

MVĮ yra labai priklausomos nuo Europos ekonominės ir socialinės struktūros. Joms tenka dvi iš trijų darbo vietų, jos teikia mokymo galimybių visuose regionuose ir sektoriuose, be kita ko, žemos kvalifikacijos darbuotojams, ir padeda užtikrinti visuomenės gerovę, be kita ko, atokiose ir kaimo vietovėse. Kiekvienas Europos Sąjungos pilietis pažįsta bent vieną verslininką arba tokiam dirbantįjį. Todėl kasdieniai Europos MVĮ uždaviniai laikytis taisyklių ir gauti informaciją, galimybes patekti į rinką ir finansavimą yra visos Europos uždaviniai.

MVĮ labai skiriasi verslo modeliais, dydžiu, amžiumi ir verslininkų profiliais, jos naudojasi įvairiais moterų ir vyrų talentais. Jos yra labai įvairios – nuo laisvųjų profesijų ir labai mažų įmonių paslaugų sektoriuje iki vidutinių pramonės įmonių, nuo tradicinių amatų iki aukštųjų technologijų startuolių. Šioje strategijoje pripažįstami jų skirtingi poreikiai padedant įmonėms ne tik augti ir plėstis, bet ir būti konkurencingoms, atsparioms ir tvarioms. Todėl joje nustatytas plataus užmojo, išsamus ir kompleksinis požiūris, grindžiamas horizontaliosiomis priemonėmis, kuriomis padedama visų rūšių MVĮ, taip pat konkreitiems poreikiams skirti veiksmai.

Strategijoje nustatyti veiksmai, grindžiami šiais **trimis ramsčiais**:

- **gebėjimų stiprinimas ir parama perėjimo prie darnesnio vystymosi ir skaitmeninės transformacijos srityse;**
- **reglamentavimo naštos mažinimas ir galimybių patekti į rinką gerinimas, taip pat**
- **geresnių galimybių gauti finansavimą užtikrinimas.**

Strategijos tikslas – atskleisti visų rūšių Europos MVĮ potencialą siekiant dvejopų pertvarų. Siekiama gerokai padidinti MVĮ, vykdančių tvaraus verslo veiklą, skaičių, taip pat skaitmenines technologijas naudojančių MVĮ skaičių. Galiausiai siekiama, kad Europa taptų patraukliausia vieta pradėti smulkų verslą, jam augti ir plėstis bendrojoje rinkoje.

Tam, kad būtų rezultatyvi, strategija turi būti bendrai skatinama ES lygmens veiksmais ir tvirtu valstybių narių įsipareigojimu. Aktyvus MVĮ bendruomenės ir pačių įmonių dalyvavimas bus labai svarbus. Todėl strategija bus grindžiama tvirta **į įgyvendinimą orientuota** ES ir valstybių narių, įskaitant regionines ir vietos valdžios institucijas, **partneryste**. Verslininkai taip pat turėtų pasinaudoti ES investicijų programų galimybe, kad jų verslas taptų labiau skaitmeninis ir tvaresnis, taip pat kad jis galėtų augti bendrojoje rinkoje ir už jos ribų.

Strategijos pagrindas – labai tvirti ES esamos MVĮ politikos sistemos ir paramos programų, visų pirma 2008 m. Europos iniciatyvos „Small Business Act“, 2016 m. Pradedančiųjų ir veiklą plečiančių įmonių iniciatyvos, Įmonių kokurencingumo ir mažųjų bei vidutinių įmonių programos (COSME) ir pagal programą „Horizontas 2020“ ir Europos struktūrinius ir investicijų fondus finansuojamų paramos MVĮ veiksmy¹, pamatai. Ji bus naudinga įgyvendinant, *inter alia*, Europos žaliąjį kursą, ES žiedinės ekonomikos veiksmy planą, Europos duomenų strategiją ir Europos socialinių teisių ramstį.

Ši strategija yra pramonės dokumentų rinkinio, kurį sudaro komunikatas ir prie jo pridedama Ataskaita dėl kliūčių bendrajai rinkai nustatymo ir šalinimo (Komunikatas dėl kliūčių bendrajai rinkai)², Ilgalaikis geresnio bendrosios rinkos taisyklių įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo veiksmy planas (Vykdymo užtikrinimo veiksmy planas)³ ir Nauja Europos pramonės strategija (Pramonės strategija)⁴, dalis. Ji grindžiama daugeliu Komunikato dėl kliūčių bendrajai rinkai rezultaty, susijusių su kliūtimis, su kuriomis susiduria tarpvalstybinę veiklą norinčios vykdyti MVĮ. Tinkamas ES teisės aktų perkėlimas į nacionalinę teisę, taikymas ir vykdymo užtikrinimas yra labai svarbūs siekiant sudaryti palankesnes sąlygas MVĮ augimui bendrojoje rinkoje. Vykdymo užtikrinimo veiksmy plane išdėstytos įvairios iniciatyvos šiems klausimams spręsti. Pramonės strategijoje pabrėžiamas MVĮ vaidmuo kuriant konkurencingą ir novatorišką Europos pramonę.

2. Gebėjimų stiprinimas ir parama perėjimo prie tvarumo ir skaitmeninės pertvarkos srityse

Konkurencingas tvarumas yra Europos ateities pagrindinis principas. **Siekiant poveikį klimatui neutralizuojančios, efektyviai išteklius naudojančios ir gyvybingos skaitmeninės ekonomikos reikia visapusiškai mobilizuoti MVĮ.** Šis perėjimas prie tvaresnės ekonominiu, aplinkos ir socialiniu požiūriu Europos turi vykti išvien su skaitmenine pertvarka. Šiuo tikslu specialiai pritaikytos priemonės yra būtinos siekiant plėtoti klestintį MVĮ ekonomikos lygmenį ir suteikti augimo galimybių toms MVĮ, kurios nori plėstis. Siekiant sukurti tinkamą verslo ir inovacijų infrastruktūrą, skirtą MVĮ, reikalingos ES masto investicijos.

MVĮ skatina tvarią pertvarką

Daugelis MVĮ yra gerai aprūpintos ir lanksčios, naudoja aukštąsias technologijas, yra novatoriškos ir įsipareigojusios laikytis vertybių, kuriomis grindžiamas tvarumas ir žiedinė ekonomika. Beveik ketvirtadalis⁵ **MVĮ Europoje jau dabar sudaro sąlygas pertvarkai** siūlydamos ekologiškus produktus ar paslaugas, o daugelis MVĮ (įskaitant socialinės ekonomikos įmones) jau daro didelę įtaką bendruomenėse, kuriose jos įsikūrusios. Vis dėlto esama didelių sunkumų. Kai kurioms MVĮ sunku pereiti prie tvaresnių verslo modelių. Trečdalis MVĮ teigia, kad siekdamas, kad jų verslas taptų efektyviau naudojantis išteklius, jos susiduria su sudėtingomis administracinėmis ir teisinėmis procedūromis. Tačiau, kadangi informuotumas apie riziką, susijusią su klimato ir kitu aplinkai daromu spaudimu, ir vartotojų prioritetai keičiasi, šis perėjimas prie tvarios verslo praktikos ir elgesio yra labai svarbus nuolatiniam MVĮ konkurencingumui ir augimui. Labai svarbu remti MVĮ šiame procese ir aprūpinti jas priemonėmis siekiant suprasti riziką aplinkai ir ją švelninti konkrečiuose sektoriuose, įskaitant statybos, plastiko, elektronikos ir žemės ūkio maisto produktų sektorius.

Daugiau kaip 600 Europos įmonių tinklo (EIT) narių teikia MVĮ pritaikytas paslaugas. Daugelis EIT narių jau padeda MVĮ pereiti prie tvarumo. Veikdamas šia linkme, EIT paskirs **specialius patarėjus**

¹ Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) ir Europos socialinis fondas (ESF) pasiekė atitinkamai daugiau kaip 900 000 ir 500 000 MVĮ visoje Europoje.

² COM(2020) 93 *final*, 2020 03 10.

³ COM(2020) 94 *final*, 2020 03 10.

⁴ COM(2020) 102 *final*, 2020 03 10.

⁵ 2017 m. „Eurobarometro“ apklausa „MVĮ, efektyvus išteklių naudojimas ir ekologiškos rinkos“.

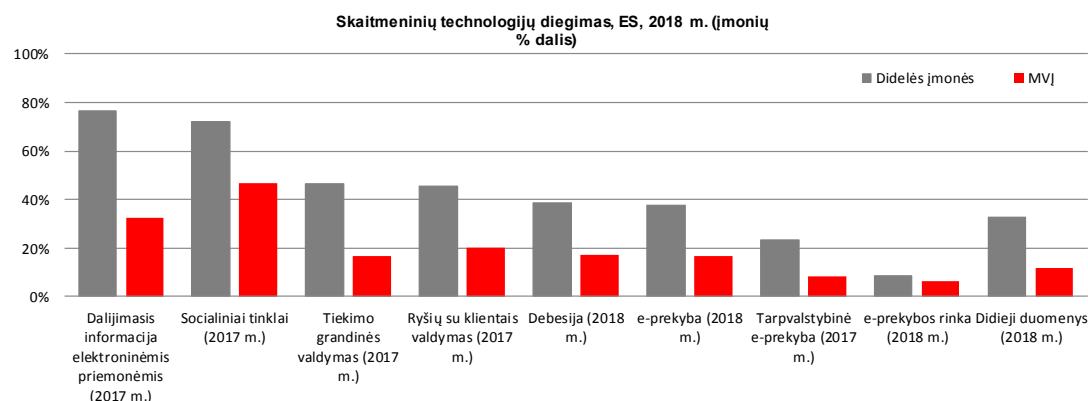
tvarumo klausimais ir teiks kitas tvarumo srities paslaugas. Jie įvertins MVĮ poreikius ir teiks konsultacijas dėl investicijų į efektyviau išteklius naudojančius ir žiediniu modeliu grindžiamus procesus bei infrastruktūrą, ieškos atitinkamų komercinių partnerių ir skatins tarpusavio bendradarbiavimą. Be to, Europos efektyvaus išteklių naudojimo žinių centras toliau padės MVĮ taupyti energijos, medžiagų ir vandens sąnaudas. Energijos taupymo paslaugų bendrovių (ESCO), turinčių praktinės patirties ir techninių bei finansinių sprendimų, teikiami sprendimai galėtų būti naudingi MVĮ.

Europoje kuriamos žaliosios technologijos ir jos lyderystė priklausys nuo MVĮ, inicijuojančių inovacijas žaliajame sektoriuje. Tam padės įgyvendinamas Europos žaliojo kurso investicijų planas⁶. Vykdydama platesnį **Europos inovacijų tarybos (EIC)** bandomąjį projektą, kuriuo siekiama skatinti perversmines inovacijas, visų pirma kuriamas MVĮ, Komisija vien 2020 m. skirs ne mažiau kaip 300 mln. EUR didelį potencialą turintiems startuoliams ir MVĮ, kad jie kurtų žaliojo kurso proveržio inovacijas. **Europos inovacijos ir technologijos institutas (EIT)** užtikrins, kad jo žinių ir inovacijos bendrijos būtų atviresnės MVĮ ir pagerins jų galimybes dalyvauti vietos inovacijų ekosistemose, visų pirma inovacijų srityje atsiliekančiuose regionuose. Tai bus įgyvendinama taikant specialią informavimo priemonę (regioninę inovacijų programą), kuri sustiprins ekosistemas ten, kur tai yra svarbiausia.

Galių suteikimas MVĮ, kad jos naudotųsi skaitmeninės pertvarkos teikiama nauda

Tik klestinti skaitmeninėmis technologijomis ir duomenimis besinaudojančių MVĮ bendruomenė gali padėti Europai tapti pasaulio lydere formuojant skaitmeninę ekonomiką. Skaitmeninimas gali suteikti daug galimybių MVĮ pagerinti gamybos procesų efektyvumą ir gebėjimus kurti novatoriškus produktus ir verslo modelius. Pažangios perversminės technologijos, tokios kaip blokų grandinė ir dirbtinis intelektas (DI), debesijos ir itin našios kompiuterinės sistemos, gali labai padėti joms padidinti konkurencingumą.

Tačiau MVĮ dar nevisapusiškai naudojami duomenimis – skaitmeninės ekonomikos pagrindu. Daugelis nežino apie savo sukurtų duomenų vertę ir nėra pakankamai apsaugotos ar pasirengusios būsimai duomenų ekonomikai. Tik 17 proc. MVĮ yra sėkmingai integravusios skaitmenines technologijas į savo verslą, palyginti su 54 proc. tai padariusių stambių įmonių⁷. Tradicinės MVĮ dažnai nėra tikros dėl savo pasirinktos skaitmeninio verslo strategijos, susiduria su sunkumais naudodamosi stambesnėms įmonėms prieinamomis didelėmis duomenų saugyklomis ir vengia naudoti pažangias DI grindžiamas priemones ir programas. Be to, jos yra labai pažeidžiamos dėl kibernetinių grėsmių.

⁶ COM(2020) 21 final, 2020 01 14.

⁷ 2018 report by Digital Innovation Hubs Working Group

https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/dihs_access_to_finance_report_final.pdf

Tokioms MVĮ padės beveik 240 **skaitmeninių inovacijų centrų**, esančių kiekviename Europos regione, tinklas, remiamas Skaitmeninės Europos programos ir struktūrinių fondų investicijomis.

Siekama ne tik teikti patogias praktiškas ir tikslines konsultacijas dėl tvarumo ir skaitmeninimo, bet ir sujungti paramos struktūras, kad **kiekviena MVĮ galėtų kreiptis konsultacijų netoliese**. EIT glaudžiai bendradarbiaus su skaitmeniniais inovacijų centrais, „Startup Europe“⁸ ir kitais subjektais, įskaitant nacionalines, regionų ir vietos valdžios institucijas ir paramos struktūras, kad užtikrintų sklandų paramos ir konsultacijų paslaugų teikimą. Geriausios praktikos pavyzdžių, praktinės patirties ir įgūdžių perdavimas taip pat gali vykti tiesiogiai iš skaitmeninių MVĮ į kitų sričių MVĮ.

Kaip paskelbta **Europos duomenų strategijoje**⁹, Komisija, kurdama Europos bendras duomenų erdves patikimam ir saugiam keitimuisi duomenimis, sieks užtikrinti platesnę prieigą prie duomenų ir sudarys sąlygas duomenų srautams tarp įmonių ir vyriausybių. Bus užtikrinta sąžininga prieiga visoms įmonėms, visų pirma MVĮ. Komisija taip pat išnagrinės galimus klausimus, susijusius su bendrai sukurtų duomenų naudojimo teisėmis, visų pirma iš pramoninio daiktų interneto, kad būtų išvengta galimų kliūčių MVĮ. Be to, ji spręs klausimą, kaip MVĮ įsisavina debesijos kompiuteriją, pavyzdžiui, per specialią debesijos paslaugų prekyvietę, užtikrinančią sąžiningas sutartines sąlygas.

Talentų ir intelektinės nuosavybės pritraukimas

MVĮ taip pat gali būti sunku kurti **intelektinės nuosavybės** strategijas, kad apsaugotų savo investicijas į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą ir didintų augimo kapitalą, nors tai yra labai svarbu vykstant dvejopai pertvarkai. Tik 9 proc. MVĮ apsaugo savo intelektinę nuosavybę, kadangi jos nežino apie ES ir nacionalines intelektinės nuosavybės iniciatyvas arba bijo, kad jas įsigyti ir užtikrinti jų vykdymą bus sudėtinga ir brangu. Būsimame **Intelektinės nuosavybės veiksmų plane** bus pasiūlytos priemonės, kaip padidinti intelektinės nuosavybės sistemos veiksmingumą MVĮ, imantis veiksmų, kuriais siekiama supaprastinti intelektinės nuosavybės registravimo procedūras (pvz., reformuojant ES teisės aktus dėl pramoninio dizaino), pagerinti galimybes gauti strategines konsultacijas intelektinės nuosavybės klausimais (pvz., nustatant, kad tokios konsultacijos būtų standartinės visais ES lygmens mokslinių tyrimų ir technologijų plėtos finansavimo atvejais) ir sudaryti palankesnes sąlygas naudotis intelektine nuosavybe kaip svertu siekiant gauti finansavimą.

Vykstant skaitmeninei ir tvarumo pertvarkai, tiek startuoliai, tiek jau veikiančios MVĮ susiduria su ta pačia problema – trūksta kvalifikuotų darbuotojų. Dažnai jos neturi tokių pačių išteklių kaip didelės įmonės, kad investuotų į savo darbuotojų mokymą. Daugiau kaip 70 proc. įmonių teigia, kad galimybė pasinaudoti talentais yra naujų investicijų visoje ES kliūtis¹⁰. Kvalifikuotų darbuotojų arba patyrusių vadovų prieinamumas tebėra svarbiausia problema ketvirtadaliui ES MVĮ¹¹. Kvalifikuotų darbuotojų trūkumas ypač didelis skaitmeninimo ir naujų technologijų srityje, nes 35 proc. darbo jėgos turi menkus skaitmeninius įgūdžius arba jų visai neturi.

Valstybės narės ir socialiniai partneriai atlieka svarbų vaidmenį, o ES gali toliau padėti spręsti šias problemas sudarydama palankesnes sąlygas mokytis ir padėdama suderinti MVĮ talentų paklausą su darbo rinkos pasiūla. Verslumo ugdymas ir mokymas, kuriuo gilinamos verslo žinios ir įgūdžiai, atlieka svarbų vaidmenį siekiant, kad MVĮ atitiktų bendrosios rinkos reikalavimus. Ugdymo ir kvalifikacijos kėlimo veikla yra labai svarbi visų MVĮ vadovams ir darbuotojams, daugiausia dėmesio

⁸ „Startup Europe“ yra ES iniciatyva, kuria siekiama sujungti startuolių vietos centrus visoje Europoje: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/startup-europe>

⁹ COM(2020) 66 *final*, 2020 02 19.

¹⁰ EIB 2018–2019 m. investicijų ataskaita.

¹¹ 2019 m. SAFE tyrimas.

skiriant galių suteikimui moterims ir mergaitėms, kad jos taptų steigėjomis ir būtų pagerinta verslo kūrėjų ir vadovų lyčių pusiausvyrą¹².

Remdamasi Skaitmeninės Europos programa Komisija parengs **intensyvius skaitmeninių įgūdžių kursus**, kad MVĮ darbuotojai įgytų įgūdžių tokiose srityse kaip dirbtinis intelektas, kibernetinis saugumas arba blokų grandinė, remiantis Skaitmeninių įgūdžių ir užimtumo koalicijos platformos patirtimi. Skaitmeninių inovacijų centrai veiks kaip MVĮ ir universitetų ir (arba) mokymo paslaugų teikėjų tarpininkai vietos lygmeniu. Inkubatorių veikla padės MVĮ tapti duomenimis grindžiamų ekosistemų dalimi.

Komisija taip pat pradės įgyvendinti „**skaitmeniniams savanoriams**“ skirtą programą, pagal kurią kvalifikuoti jaunuoliai ir patirties turintys vyresnio amžiaus asmenys galės dalytis skaitmenine kompetencija su tradicinėmis įmonėmis. Ja taip pat bus remiami ir susiejami MVĮ tarpininkai, tokie kaip klasteriai, EIT ir Europos efektyvaus išteklių naudojimo žinių centras, kad padėtų kelti MVĮ darbuotojų kvalifikaciją tvarumo srityje.

Komisija atnaujins Europos įgūdžių darbotvarkę, be kita ko, pradėdama įgyvendinti Įgūdžių paktą. Į jį bus įtrauktas **MVĮ skirtas komponentas**. Profesinis rengimas ir mokymas (PRM) yra itin aktualus MVĮ, kad jos galėtų užtikrinti, jog jų darbuotojai turėtų darbo rinkoje reikalingų įgūdžių. Be to, valstybės narės ir regionai bus skatinami naudotis būsimu „Europos socialiniu fondu +“ ir naujomis galimybėmis investuoti Europos regioninės plėtros fondo lėšas į pažangiosios specializacijos, pramoninės pertvarkos ir verslumo įgūdžių plėtojimą.

Bendradarbiaujamoji ekonomika novatoriškoms MVĮ platformoms, tarpininkaujančioms tarp paslaugų teikėjų ir gavėjų, ir MVĮ paslaugų teikėjams, kurie gauna prieigą prie platesnio klientų rato, sukuria galimybių tokiose srityse kaip judumas ir apgyvendinimas. Remdamasi savo 2016 m. Komunikatu dėl bendradarbiaujamosios ekonomikos¹³ Komisija toliau nagrinės galimą iniciatyvą, kuria daugiausia dėmesio skiriama trumpalaikėms būsto nuomos paslaugoms (didžiausiam bendro vartojimo ekonomikos sektoriui) siekiant skatinti subalansuotą ir atsakingą bendradarbiaujamosios ekonomikos kūrimą visoje bendrojoje rinkoje visapusiškai paisant viešųjų interesų.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI

- Komisija patobulins **Europos įmonių tinklą**, be kita ko, paskirdama specialius **patarėjus tvarumo klausimais** ir numatydama kitas tvarumo srities paslaugas.
- Komisija parengs **intensyvius skaitmeninių įgūdžių kursus**, kad MVĮ darbuotojai įgytų įgūdžių tokiose srityse kaip dirbtinis intelektas, kibernetinis saugumas ar blokų grandinė.
- Komisija pradės įgyvendinti „**skaitmeninių savanorių**“ programą, pagal kurią kvalifikuoti jaunuoliai ir patirties turintys vyresnio amžiaus asmenys galės dalytis skaitmenine kompetencija su tradicinėmis įmonėmis.
- Komisija atnaujins **Europos įgūdžių darbotvarkę**, įskaitant Įgūdžių paktą, kuriame bus MVĮ skirtas komponentas, ir pateiks pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos, kurios tikslas – modernizuoti profesinį rengimą ir mokymą.
- Komisija išplės **skaitmeninius inovacijų centrus**, susijusius su „Startup Europe“ ir EIT, ir teiks nenutrūkstamas paslaugas vietos ir regionų ekosistemose.
- Komisija skirs ne mažiau kaip 300 mln. EUR, kad paskatintų žaliojo kurso inovacijas pagal **EIC**.
- Dėl MVĮ, kurių veikla orientuota į trumpalaikio būsto nuomos paslaugas, Komisija toliau nagrinės galimą **bendradarbiaujamosios ekonomikos iniciatyvą**.

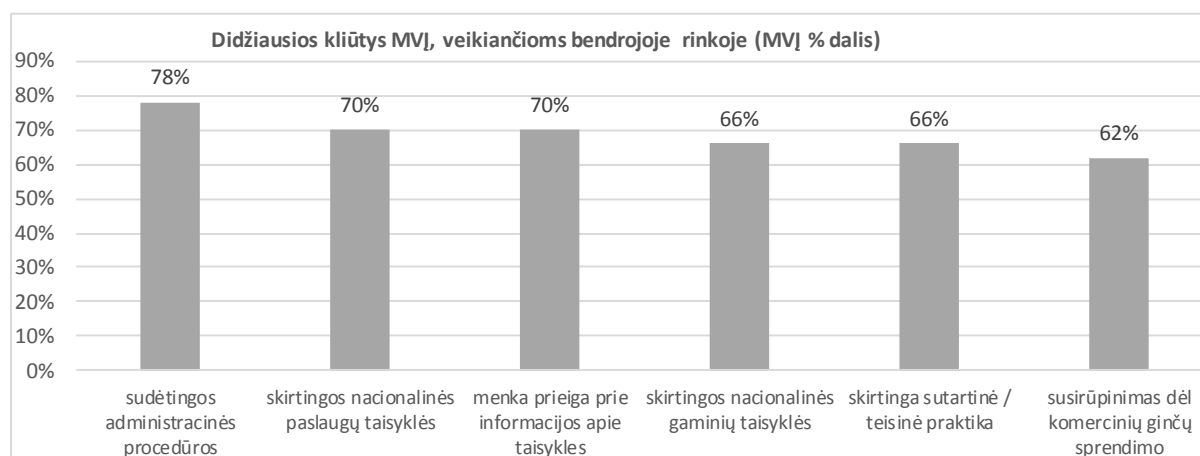
¹² 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija (COM(2020) 152 *final*, 2020 03 04).

¹³ COM(2016) 356 *final*, 2016 06 02.

3. Reglamentavimo naštos mažinimas ir galimybių patekti į rinką gerinimas

Bendroji rinka yra Europos MVĮ palanki rinka. Jai tenka 70 proc. MVĮ prekių eksporto vertės, o 80 proc. visų eksportuojančių MVĮ prekes parduoda kitose valstybėse narėse¹⁴. Nepaisant to, į kitas valstybes nares eksportuojančių MVĮ skaičius galėtų būti gerokai didesnis: pavyzdžiui, tik 17 proc. visų gamybos pramonės MVĮ vykdo eksportą bendrojoje rinkoje¹⁵. Kliūčių bendrojoje rinkoje komunikate matyti, kad labiausiai nuo nuolatinių kliūčių nukenčia MVĮ.

Reglamentų, standartų, ženklinimo ir administracinių formalumų laikymasis daro didesnę poveikį MVĮ nei didesnėms įmonėms, nes MVĮ finansiniai ir žmogiškieji ištekliai yra riboti. Pavyzdžiui, verslo paslaugų sektoriuje MVĮ patiriamos išlaidos laikantis administracinių formalumų gali siekti 10 000 EUR¹⁶. Nepaisant po Smulkiojo verslo akto Europai priėmimo padarytos pažangos, bendras reglamentavimo poveikis tebėra didelė problema MVĮ.

Šaltinis: Eurochambres 2019 Business Survey.

Europos MVĮ su teisės aktais susijusi patirtis yra sudėtinga ir apsunkinanti, visų pirma dėl valstybėse narėse taikomų skirtingų procedūrų. Šios kliūtys daugelį atgraso nuo tarpvalstybinio verslo ir plėtros. Jei jos tai daro, jos dažnai naudojasi didelėmis platformomis kaip tarpininkais ir dėl to susidaro nevienodi derybinės galios lygiai.

Šių kliūčių šalinimas yra bendra ES ir valstybių narių atsakomybė. Didžioji dalis naštos susidaro dėl nacionalinės teisės aktų ir yra svarbu įvertinti perteklinio reglamentavimo priemonių poveikį MVĮ¹⁷. Kartu su Komisija valstybės narės turi toliau griežtai taikyti principą „visų pirma galvokime apie mažuosius“¹⁸, vienkartinio duomenų pateikimo principą¹⁹ ir standartinio skaitmeninimo principą²⁰.

Komisija savo ruožtu yra įsipareigojusi sumažinti MVĮ tenkančią našta ir suteikti joms stipresnę balsą geresnio reglamentavimo cikle. Pagal Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programą (REFIT) Komisija sistemingai tikrina **galiojančius ES teisės aktus** siekdama sumažinti našta ir supaprastinti teisės aktus. Komisija sistemingiau atliks tinkamumo patikrą, kad išnagrinėtų skaitmeninimo ir

¹⁴ Annual Report on European SMEs – SMEs growing beyond borders

¹⁵ [EU-28 Small Business Act factsheet](#)

¹⁶ Ecorys, „Administrative formalities and costs involved in accessing markets cross-border for provisions of accountancy, engineering and architecture services“, 2017

¹⁷ ES teisės aktuose gali būti lankstumo suderinimo ir (arba) valstybių narių praktikos (perteklinio reglamentavimo) srityje (COM (2020) 93 final, 2020 03 10).

¹⁸ Principas „visų pirma galvokime apie mažuosius“ primena, kad formuojant politiką, tiek ES, tiek nacionaliniu lygmenimis, reikia atsižvelgti į MVĮ interesus.

¹⁹ Pagal vienkartinio duomenų pateikimo principą piliečiai ir įmonės įvairius duomenis viešojo administravimo įstaigoms pateikia tik vieną kartą.

²⁰ Standartinio skaitmeninimo principu siekiama sumažinti administracinę našta nustatant, kad skaitmeninis paslaugų teikimas taptų standartinis viešojo administravimo įstaigų pasirinkimas.

supaprastinimo būdus ir kaip pasiekti tikslų mažiausiomis MVĮ sąnaudomis. Be to, naujoji Ateičiai tinkama reglamentavimo platforma²¹ tikrins galiojančius ES teisės aktus, kad būtų nustatytas supaprastinimo ir administracinės naštos sumažinimo potencialas.

Naujų teisės aktų atveju REFIT programa bus papildyta ir sustiprinta taikant principą „kiek plus, tiek minus“. Siekiama užtikrinti, kad ES teisės aktai būtų naudingi bereikalingai neapkraunant piliečių ir įmonių. Poveikio MVĮ tyrimas jau yra reguliaraus vertinimo dalis ir bus toliau taikomas visiems atitinkamiems Komisijos pasiūlymams.

MVĮ didelį poveikį daro teisės aktų sukuriamos sąnaudos, atsižvelgiant į jų ribotus žmogiškuosius ir finansinius išteklius. Tam, kad būtų užtikrinta, jog nauji teisės aktai būtų palankūs MVĮ, **ES MVĮ atstovas**²², bendradarbiaudamas su MVĮ suinteresuotaisiais subjektais, atrinks ES iniciatyvas ir praneš Komisijai apie tas, kurioms MVĮ požiūriu reikia skirti daug dėmesio. Šiame kontekste ES MVĮ atstovas taip pat atsižvelgs į MVĮ atstovų tinklo nacionalines ekspertines žinias. Siekiama, kad visi būsiami Europos ir nacionalinio lygmens teisės aktai būtų rengiami atsižvelgiant į galutinį naudotoją – nustatant galimus sunkumus ir juos švelninant ankstyvame proceso etape, pavyzdžiui, naudojant skaitmenines priemones. ES MVĮ atstovas taip pat atliks konkretų vaidmenį naujoje Ateičiai tinkamo reglamentavimo platformoje – teiks MVĮ perspektyvą nustatant galiojančius teisės aktus, kurie itin apsunkina MVĮ. ES MVĮ atstovas siūlys Komisijai patogius taikyti sprendimus, į kuriuos būtų galima atsižvelgti siekiant laikytis teisės aktų.

Atitikties bendrosios rinkos taisyklėms užtikrinimas yra labai svarbus MVĮ, nes joms dažnai neproporcingą poveikį daro tarpvalstybiniai apribojimai. Vykdyto užtikrinimo veiksmų plane pateiktas iniciatyvų sąrašas, kurio tikslas – spręsti šiuos klausimus, įskaitant Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo darbo grupę, pasinaudojant ES MVĮ atstovo ir nacionalinių atstovų tinklo indėliu. Komisija stebės valstybes narės ir bendradarbiaus su jomis ir prireikus nedvejodama imsis ryžtingų vykdyto užtikrinimo veiksmų, kad užtikrintų, jog bendroji rinka būtų naudinga MVĮ. MVĮ susiduria su proporcingai didesnėmis mokesčių prievolių vykdyto sąnaudomis nei didesnės įmonės²³, o mokesčių suderinimo trūkumas tebėra viena iš pagrindinių kliūčių, su kuriomis susiduria tarpvalstybinę veiklą vykdančios įmonės.

Be to, griežtai užtikrinant ES konkurencijos taisyklių vykdymą, užtikrinama, kad visos bendrojoje rinkoje veikiančios įmonės, visų pirma MVĮ, galėtų konkuruoti savo pranašumais ir diegti inovacijas. Drauge neleidžiama piktnaudžiauti įtaka rinkoje ir turto sukaupti kelių didelių įmonių rankose.

Kliūčių šalinimas pasitelkiant partnerystę ir eksperimentines politikos priemones

Vienas iš pagrindinių iššūkių Europoje yra santykinis sėkmingai veiklą plečiančių įmonių trūkumas. Jungtinėse Valstijose veiklą plečiančių įmonių yra tris kartus daugiau nei Europoje²⁴. Europos startuoliai ir veiklą plečiančios įmonės susiduria su keletu uždavinių vietoje siekiamos pritraukti ir išlaikyti talentus, užtikrinti rinkos galimybes ir didinti pajamas. Daugelis valstybių narių sėkmingai išsprendė šiuos uždavinius ir jau yra daug gerosios praktikos pavyzdžių. Padauginus juos visoje ES, būtų gerokai paskatinta startuolių plėtra ir MVĮ augimas.

Atsižvelgdama į tai, Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais, tokiais kaip EIC forumas, skatins geriausią praktiką ir pradės vykdyti naują politinę iniciatyvą – **ES startuolių standartas „Start-up Nations“**, kuria valstybės narės bus raginamos įgyvendinti tokią praktiką vietos, regionų ir nacionaliniu lygmenimis. Siekiama, kad Europa taptų **patraukliausiu startuolių ir veiklą plečiančių įmonių žemynu**. Iniciatyva daugiausia

²¹ Bus sukurta nauja aukšto lygio grupė, kuri pakeis REFIT platformą.

²² ES MVĮ atstovas užtikrina MVĮ politikos formavimo ES lygiu ir nacionalinių MVĮ atstovų / įstaigų, atsakingų už MVĮ politiką, ryšį ir pirmininkauja nacionalinių MVĮ atstovų tinklui.

²³ Europos Komisijos tyrimas dėl MVĮ taikomų mokesčių prievolių vykdyto sąnaudų, 2018 m.

²⁴ *Mind the Bridge: Tech Scale-up Europe, 2019 Report*

dėmesio bus skiriama tam, kad būtų lengviau pradėti veiklą ir plėstis tarpvalstybiniu mastu, racionalizuoti taisyklių dėl prašymų išduoti vizą ir leidimų gyventi trečiųjų šalių talentams procedūrų įgyvendinimą, siekti, kad darbuotojų akcijų pasirinkimo sandorių skyrimas būtų patrauklesnis, skatinti įmonių kūrimą ir technologijų perkėlimą iš universitetų, gerinti galimybes gauti finansavimą veiklos plėtimui ir skatinti tarpvalstybines skaitmenines priemones ir platformas. Be to, Komisija teiks konsultacijas ir vertins papildomų bendrovių teisės priemonių poreikį, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos MVĮ tarpvalstybinei plėtrai ir veiklos plėtrai.

Kai kurie itin novatoriški sprendimai neišvysta dienos šviesos dėl reglamentų, kurie gali būti pasenę arba prastai pritaikyti sparčiai kintančioms technologijoms. Vienas iš šios problemos sprendimo būdų – **bandomoji reglamentavimo aplinka**. Ji sudaro galimybes reglamentuose ar gairėse nenumatytus novatoriškus sprendimus išbandyti realybėje su priežiūros ir reguliavimo institucijomis, su sąlyga, kad yra tinkamos aplinkybės, pavyzdžiui, užtikrinamas vienodas požiūris. Bandomoji reglamentavimo aplinka padeda reguliavimo ir priežiūros institucijoms gauti naujausią informaciją apie naujas technologijas ir jų naudojimo patirtį, kartu sudaromos sąlygos politikos eksperimentams. Kai kurios valstybės narės jau išbandė tokią bandomąją aplinką novatoriškų finansinių paslaugų srityje.

Paslaugų direktyva yra viena pagrindinių priemonių kovojant su rinkos kliūtimis. **Pasienio regionų partnerystė**, kurios tikslas – stiprinti regioninių valdžios institucijų bendradarbiavimą, gali padėti MVĮ įveikti rinkos kliūtis paslaugų teikimo srityje. Paskelbus kvietimą teikti pasiūlymus, iki 2020 m. pabaigos turėtų būti sukurtos trys tokios bandomosios sritys, kuriose regionai partneriai bendrai tobulėtų, derintų arba koordinuotų tarpvalstybinio paslaugų teikimo taisykles ir procedūras, pavyzdžiui, dėl darbuotojų komandiravimo ir skaitmeninių priemonių naudojimo.

Komisija prisidės prie šių pastangų ragindama valstybes nares įgyvendinti **bendruosius skaitmeninius vartus**²⁵ MVĮ palankiu būdu. Valstybės narės turėtų siekti suteikti MVĮ lengvą internetinę prieigą prie informacijos, procedūrų ir pagalbos paslaugų, susijusių su jų klausimais dėl tarpvalstybinės veiklos vykdymo, įskaitant konsultacijas dėl viešųjų pirkimų ir finansavimo šaltinių. Valstybės narės turėtų susieti savo paslaugas pagal **vieno langelio principą**, kad MVĮ galėtų gauti suderintus atsakymus į visus šiuos klausimus.

Iki 71 proc. MVĮ, kurios išbandė galiojančią savitarpio pripažinimo sistemą nesuderintų prekių srityje²⁶, neleista pateikti į rinką²⁷. Komisija, pasikonsultavusi su valstybių narių ekspertų grupe savitarpio pripažinimo klausimais, sieks skatinti valstybių narių **savitarpio pripažinimo aljansus** tokiuose sektoriuose kaip maisto papildai ir juvelyriniai dirbiniai.

Atsižvelgiant į pramonės įvairovę, **kosmoso ir gynybos** sektoriai yra labai svarbūs ES strateginiam ir technologiniam suverenumui ir suteikia didelį potencialą Europos MVĮ. Tačiau gynybos sektoriaus tiekimo grandinės daugiausia kuriamos nacionaliniu pagrindu. Todėl Komisija skatins tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir naujų dalyvių patekimą į rinką, maksimaliai išnaudodama Europos gynybos fondo potencialą. Visų pirma ji MVĮ kvies teikti pasiūlymus, nustatys specialią MVĮ skirtą priemonę ir skyrimo kriterijų, taip pat MVĮ jungs su platesne gynybos bendruomene. Fondas padės atverti gynybos tiekimo grandines ir didelius sistemų integratorių susieti su visa gynybos MVĮ ekosistema visoje Sąjungoje. Komisija taip pat nustatys atitinkamų mokslinių tyrimų ir technologijų organizacijų ir universitetų, kurie gali remti novatoriškus startuolius ir MVĮ šiame sektoriuje, stipriąsias puses.

²⁵ Reglamentu (ES) 2018/1724 sukuriama bendrieji skaitmeniniai vartai, skirti informacijai, procedūroms, pagalbai ir problemų sprendimo paslaugoms teikti naudotojams savo šalyse ir tarpvalstybiniu mastu.

²⁶ ES teisės aktais nesuderintos prekės, tokios kaip tekstilė, avalynė, vaikų priežiūros prekės, juvelyriniai dirbiniai, stalo įrankiai ar baldai.

²⁷ COM(2020) 93 *final*, 2020 03 10.

Be to, Komisija siekia padidinti sėkmingų **kosmoso sektoriaus** startuolių ir veiklą plečiančių įmonių, kurie komercializuoja ES kosmoso technologijas, skaičių. Taikydama ES kosmoso programą Komisija skatins verslumą sudarydama palankias sąlygas kurti naują Europos kosmoso ekosistemą. Pagal naująją Kosmoso verslumo iniciatyvą CASSINI bus pergrupuojamos tokios paslaugos kaip greitinimas, verslo inkubavimas, pradinis finansavimas ir ikiprekybiniai viešieji pirkimai.

Viešieji pirkimai taip pat suteikia nepanaudotų galimybių bendrojoje rinkoje MVĮ (įskaitant startuolius), kurioms sunku sėkmingai konkuruoti viešuosiuose konkursuose. Šioje srityje problemos yra dvejopos. Viena vertus, viešasis sektorius neretai vengia rizikos ir neturi įgūdžių, reikalingų inovacijoms įsigyti. Kita vertus, daugeliui ekonominės veiklos vykdytojų, ypač MVĮ, viešieji konkursai yra sudėtingi arba netinkami.

Siekdama spręsti šią problemą, Komisija ragina valstybes nares ir jų perkančiąsias organizacijas naudotis **lanksčiomis naujos ES viešųjų pirkimų sistemos priemonėmis**. Taikant šį požiūrį didesnės sutartys padalijamos į mažesnes dalis, išplečiami strateginiai viešieji pirkimai, visų pirma inovacijų viešieji pirkimai, prireikus MVĮ leidžiama naudotis intelektinės nuosavybės teisėmis, kad jos galėtų komercializuoti atitinkamas inovacijas, ir užbaigiamas viešųjų pirkimų procesų skaitmeninimas. Komisija taip pat ragins valstybes nares naudotis skaitmeninėmis platformomis siekdama paskatinti MVĮ ir startuolių novatoriškus sprendimus ir jų tarpvalstybinę prieigą prie viešųjų pirkimų sutarčių. Komisija taip pat pradės įgyvendinti iniciatyvą „**Big Buyers and Networks**“ (stambūs pirkimų vykdytojai ir tinklai), kad palengvintų bendrą inovacijų ir tvarių produktų pirkimą, paskatintų inovacijų pirkėjus ir tiekėjus megzti tarpusavio ryšius ir stebėtų pažangą atsižvelgdama į nacionalinę lyginamąją analizę. Be to, Komisija sukurs ženklą, kurį galės naudoti viešųjų pirkimų vykdytojai, taikantys **MVĮ palankią** viešųjų pirkimų praktiką, ir bendradarbiaus su savo tarptautiniais prekybos partneriais, kad plačiau taikytų su viešaisiais pirkimais susijusius standartus, pavyzdžiui, dėl e. sąskaitų faktūrų išrašymo. Novatoriškus ekologiškus produktus ir paslaugas teikiančios MVĮ gali būti remiamos aktyviau vykdant žaliąjį viešąjį pirkimą²⁸.

Norint pradėti verslą pirkti egzistuojančią įmonę dažnai yra palankiau. Apskaičiuota, kad kasmet apie 450 000 MVĮ pakeičia nuosavybės teises. Tai turi įtakos daugiau kaip dviem milijonams darbuotojų. Tačiau trečdaliu atvejų perdavimas būna nesėkmingas, todėl Europa praranda apie 150 000 įmonių ir 600 000 darbo vietų²⁹. Priežastys dažnai būna šios: nepasirengiama iš anksto, sunku rasti teisių perėmėją ir nepalankios mokesčių ir reguliavimo priemonės.

Komisija toliau lengvins **verslo perdavimą** ir padės valstybėms narėms kurti perdavimui palankią verslo aplinką³⁰. Neseniai priimtoje Direktyvoje dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų ir antrosios galimybės³¹ atsižvelgta į daugelį sunkumų patiriančioms įmonėms susirūpinimą keliančių klausimų, todėl dabar Komisija padės visoms valstybėms narėms perkelti jos nuostatas į nacionalinę teisę, kad finansinių sunkumų patiriančios įmonės galėtų naudotis tinkamomis paramos paslaugomis, padedančiomis išvengti bankroto.

Sąžiningumo B2B santykių srityje didinimas

MVĮ atlieka labai svarbų vaidmenį vis tankesniuose įmonių, startuolių ir MVĮ tinkluose, kurie bendradarbiauja įvairiuose sektoriuose ir vertės grandinėse, siekdami kurti ateities produktus ir paslaugas. Svarbu, kad MVĮ ir startuoliai būtų įtraukiami į ES strategines vertės grandines ir kad jų konkretūs poreikiai būtų tenkinami, kad jie galėtų bendradarbiauti ir plėsti veiklą visoje bendrojoje rinkoje ir visame pasaulyje.

²⁸ COM(2020) 98 *final*, 2020 03 11.

²⁹ *Extrapolation based on Business Dynamics: Start-ups, Business transfer and Bankruptcy, Final report 2011*, p. 10, <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/10448/attachments/1/translations>

³⁰ 2019 m. lapkričio 27 d. Direktyva (ES) 2019/2121 dėl vienos valstybės ribas peržengiančio pertvarkymo, jungimo ir skaidymo

³¹ 2019 m. birželio mėn. Direktyva 2019/1023.

Dėl didesnės koncentracijos ir vertikalios integracijos tiekimo grandinėse pagrindiniai MVĮ klientai dažnai yra daug didesnės organizacijos. Dėl to atsiranda derybinės galios asimetrija ir didėja rizika, kad mažosios įmonės susidurs su nesąžininga verslo praktika ir sąlygomis³², be kita ko, kiek tai susiję su **pavėluotais mokėjimais** ir prieiga prie duomenų.

Nors Pavėluotų mokėjimų direktyva sumažino vėlavimą tiek įmonių tarpusavio sandorių, tiek įmonių sandorių su platformomis srityse, tik 40 proc. įmonių ES sumokama laiku³³. Be to, vėluojantys mokėjimai susiję su ketvirtadaliu ES MVĮ bankrotų. Reikia ryžtingai pereiti prie naujos verslo kultūros, kurioje laiku atliekami mokėjimai būtų įprasta. Šiuo tikslu Komisija remia Pavėluotų mokėjimų direktyvos įgyvendinimą, užtikrindama griežtas susijusias stebėsenos ir vykdymo užtikrinimo priemones. Be kita ko, galėtų būti sukurtas virtualus mokėjimų vėlavimo stebėsenos centras, išaiškinama nesąžininga mokėjimo praktika ir nagrinėjamos galimybės MVĮ taikyti alternatyvius ginčų sprendimo ir (arba) tarpininkavimo mechanizmus, kad būtų galima greitai išspręsti su mokėjimais susijusius ginčus komercinių sandorių srityje.

Naudojimas pasaulinių rinkų teikiama nauda

Pasaulinės rinkos yra svarbus MVĮ augimo šaltinis. Tačiau prekes už ES ribų eksportuoja tik 600 000 MVĮ, kuriose dirba apie 6 mln. žmonių. Daugiašaliuose ir dvišaliuose dialoguose Komisija skatins MVĮ palankią aplinką trečiojoje šalyje keisdama gerosios praktikos pavyzdžiais su savo prekybos partneriais. Ji taip pat sukurs **naują informacijos portalą**, kad MVĮ geriau informuotų apie prekybos politiką ir eksporto į trečiąsias šalis muitinės procedūras ir formalumus.

Taisyklėmis grindžiamas prekybos atvėrimas naudingesnis MVĮ nei didelėms įmonėms, kurios turi daugiau išteklių prekybos kliūtims įveikti. Siekdama supaprastinti MVĮ patekimą į tarptautines rinkas, Komisija nuolat derasi dėl naujų prekybos ir investicijų susitarimų ir naikina prekybos kliūtis, kurios neproporcingai veikia MVĮ. Komisija ir toliau į visus savo prekybos susitarimus įtrauks MVĮ skirtus skyrius ir toliau taikys specialias priemones, kad MVĮ galėtų pasinaudoti teikiama nauda, pavyzdžiui, susies MVĮ per tarptautines pramonės grupes, Europos įmonių tinklą, ES MVĮ centrą³⁴ ir vykdys veiksmus, kuriais Europos MVĮ bus skatinamos dalyvauti viešuosiuose pirkimuose už ES ribų.

ES delegacijos šalyse, su kuriomis ES sudarė laisvosios prekybos susitarimus, padės MVĮ spręsti praktinius tokių susitarimų įgyvendinimo sunkumus.

ES tvirtai kovoja su nesąžiningos prekybos praktika taikydama prekybos apsaugos priemones, kai ES bendrovės, įskaitant MVĮ, patiria žalą dėl importo dempingo kaina arba subsidijuojamo importo. Komisija didina tikslinę paramą MVĮ, kad joms padėtų naudotis prekybos apsaugos priemonėmis ir bendradarbiauti su Komisija atliekant tyrimus³⁵.

Naujasis už prekybos taisyklių laikymosi užtikrinimą atsakingas vyriausiasis pareigūnas, be kita ko, stebės atitiktį mūsų prekybos susitarimams ir ją gerins. Tai dar labiau padės šalinti prekybos kliūtis, kurios visų pirma daro poveikį MVĮ. Be to, ES aktyviai dalyvaus MVĮ skirtoje ekonominio informavimo ir diplomatijos veikloje, kad padėtų joms patekti į trečiųjų šalių rinkas. Europos verslininkams bus suteikta daugiau galimybių įgyti naujos patirties trečiųjų šalių rinkose pagal programą „Erasmus jauniems verslininkams visame pasaulyje“.

³²2018 m. ES leidinys *A comparative analysis of legal measures vs. soft-law instruments for improving payment behaviour*.

³³2018 m. ES leidinys *A comparative analysis of legal measures vs. soft-law instruments for improving payment behaviour*.

³⁴ ES MVĮ centras Pekine teikia pirmosios linijos paramą Europos MVĮ, norinčioms plėsti veiklą Kinijos rinkoje www.eusmecentre.org.cn.

³⁵ 2018 m. gegužės 30 d. Reglamentas (ES) 2018/825.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI

- ES MVĮ atstovas ir nacionalinių MVĮ atstovų tinklas prisidės prie Komisijos Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo darbo grupės, kuri bus įsteigta pagal Vykdyto užtikrinimo veiksmų planą, darbo, kad, be kita ko, būtų sprendžiamas **perteklinio reglamentavimo** klausimas perkėlimo į nacionalinę teisę kontekste, siekiant kuo labiau sumažinti MVĮ tenkančią reguliavimo našta.
- Komisija skatins valstybes nares diegti bendruosius skaitmeninius vartus MVĮ palankiu būdu. Valstybės narės turėtų susieti savo paslaugas **vieno langelio principu grindžiamoje sistemoje**.
- ES MVĮ atstovas **atrink** ES iniciatyvas, kad atkreiptų Komisijos dėmesį į tas, kurioms MVĮ požiūriu reikia skirti daugiau dėmesio ir kurioms tenka konkretus vaidmuo Ateičiai tinkamo reglamentavimo platformoje.
- Siekdama paspartinti aukštųjų technologijų MVĮ ir startuolių augimą, Komisija sutelks valstybes nares, taikančias ES startuolių standartą „**Start-up Nations**“, kad paskatintų dalijimąsi geriausios praktikos pavyzdžiais ir tokios praktikos taikymą.
- Komisija ragina valstybes nares ir jų perkančiąsias organizacijas naudotis lanksčiomis **naujos ES viešųjų pirkimų sistemos** priemonėmis ir padidinti MVĮ galimybes, be kita ko, naudojant skaitmenines priemones ir platformas tarpvalstybiniais viešiesiems pirkimams patobulinti. Komisija paskelbs **perkančiosioms organizacijoms skirtas gaires ir paramą**.
- Komisija bandomuoju projektu skatins valstybes nares parengti pasiūlymus dėl **reglamentavimo bandomosios aplinkos**.
- Komisija paskelbs kvietimą kurti **novatoriškas pasienio regionų partnerystes**, kad būtų stiprinamas bendradarbiavimas užtikrinant bendrosios rinkos veikimą ir šalinant administracines kliūtis.
- Komisija padės valstybėms narėms užtikrinti **Pavėluotų mokėjimų direktyvos** vykdymą, sukurdamą stebėsenos ir geresnio vykdymo užtikrinimo priemones ir išnagrinėdama MVĮ skirtų alternatyvių problemų sprendimo ir (arba) tarpininkavimo mechanizmų įgyvendinamumą.
- Komisija sudarys palankesnes sąlygas tarpvalstybiniam bendradarbiavimui su MVĮ ir tarp jų **pagal Europos gynybos fondo sistemą ir nustatys** savo mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistemos **pranašumus**.
- Komisija pradės įgyvendinti **Kosmoso verslumo iniciatyvą CASSINI**.
- Komisija padės valstybėms narėms perkelti į nacionalinę teisę neseniai priimtą Direktyvą dėl **prevencinio restruktūrizavimo sistemų ir antrosios galimybės** – padės joms sukurti finansinių sunkumų patiriančioms įmonėms skirtus ankstyvojo perspėjimo mechanizmus, kad būtų išvengiama bankroto.
- Komisija kartu su valstybėmis narėmis išnagrinės galimas priemones, kuriomis būtų sukurta **MVĮ perdavimui** palanki aplinka.
- Komisija toliau **gerins MVĮ galimybes patekti į trečiųjų šalių rinkas**, be kita ko, pasitelkdama MVĮ skirtus skyrius, taip pat užtikrindama dialogus, per kuriuos būtų keičiamasi gerosios praktikos pavyzdžiais su prekybos partneriais, ir sukurdamą naują informacijos portalą. Komisija sudarys palankesnes sąlygas MVĮ naudotis prekybos apsaugos priemonėmis.
- ES delegacijos teiks paramą atsakydamos į MVĮ klausimus, susijusius su laisvosios prekybos susitarimais.
- Komisija išplės programą „**Erasmus jauniems verslininkams visame pasaulyje**“.

4. Geresnės galimybės gauti finansavimą

Galimybės gauti finansavimą yra labai svarbios MVĮ, kad jos galėtų finansuoti pertvarkai reikalingas investicijas. Tačiau visais plėtros etapais mažosioms įmonėms finansavimą gauti sunkiau nei didelėms įmonėms. Jaunųjų verslininkų ir startuolių atveju tai gali lemti įvairios priežastys: pavyzdžiui, jie neturi įrodytos finansinės patirties ar įkaito, investuotojams trūksta informacijos, kad jie galėtų įvertinti savo kredito riziką arba nematerialųjį turtą. Norint pagerinti galimybes gauti finansavimą, reikia užtikrinti palankią reglamentavimo aplinką, pakankamą ir suderintą ES ir nacionalinį finansavimą, taip pat įmonių ir investuotojų galimybes naudotis tinklais.

Nepaisant didelių ES ir nacionalinio lygmenų paramos programų³⁶, Europoje MVĮ trūksta 20–35 mlrd. EUR finansavimo, o kai kuriose valstybėse narėse finansavimo kliūtys yra viena pagrindinių MVĮ problemų³⁷. 2019 m. 18 proc. ES MVĮ negavo visos banko paskolos sumos, kurią planavo gauti. Dėl to MVĮ atsiduria nepalankioje padėtyje, nes bankų teikiamas finansavimas sudaro apie 90 proc. jų finansavimo poreikių. ES bankų sektoriaus reglamentavimas turi tapti stabilios bankų sistemos, kuri teiktų pakankamą finansavimą visoms įmonėms, pagrindu. ES bankų sektoriaus dokumentų rinkinyje MVĮ rėmimo veiksnys išlaikytas ir išplėstas visoms MVĮ teikiamoms paskoloms. Komisija užtikrins, kad visuose būsimuose finansų rinkos teisės aktuose būtų atsižvelgiama į Europos MVĮ interesus ir būtų remiama jų nepertraukiama prieiga prie įvairių finansavimo galimybių.

Finansavimo šaltinių įvairinimas ir MVĮ rengimas gauti investicijų

Vis dėlto **finansavimo šaltinius reikia įvairinti**. 2018 m. rizikos kapitalas, investuotas į Europos įmones, padidėjo 13 proc. iki 8 mlrd. EUR. Be to, 2018 m. nuosavo kapitalo iš ne Europos šalių padaugėjo nuo 7 proc. iki 20 proc.³⁸ Vis dėlto tik 10 proc. Europos įmonių naudojami kapitalo rinkos finansavimu, palyginti su daugiau kaip 25 proc. JAV įmonių. Europos rizikos kapitalo investicijos yra maždaug aštuonis kartus mažesnės nei JAV, todėl jų nepakanka Europos įmonių augimui finansuoti³⁹.

Novatoriškos, sparčiai augančios MVĮ ir startuoliai, turintys didelių kapitalo poreikių, dažnai išsikelia į užsienį ir rizikos kapitalo ieško ten⁴⁰. Tai ne tik kelia pavojų Europos technologiniam suverenumui, ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui, bet ir daro neigiamą poveikį visoms kitoms MVĮ.

Be to, Europos investuotojai gali nenorėti investuoti į startuolius, nes sunku vertinti rinkos potencialą ir (arba) intelektinę nuosavybę, kuria grindžiama MVĮ naujų technologijų paslauga ar gaminys. Dėl to sunkiau įvertinti patį startuolį. **Išsamaus technologijų patikrinimo paslaugos** (angl. „tech due diligence“) gali padėti išspręsti šią problemą. Jos padėjo pasiekti gerų rezultatų kituose regionuose, tačiau Europoje jų dar nėra. Galiausiai jos naudingos visoms susijusioms šalims: MVĮ, potencialiems investuotojams ir platesnei inovacijų ekosistemai. ES bandomasis projektas leistų tiksliau įvertinti aukštųjų technologijų startuolius ir vėlesnių etapų technologijų MVĮ, atsižvelgiant į jų technologijas ir intelektinės nuosavybės portfelį⁴¹.

Europoje reikia daugiau privačių investicijų. Komisija pradės taikyti naujus rizikos pasidalijimo su privačiuoju sektoriumi metodus, pavyzdžiui, iniciatyvą ESCALAR, kad padidintų rizikos kapitalo fondų dydį, padidintų savo investavimo pastangas ir parengtų atnaujintą Kapitalo rinkų sąjungos veiksmų planą. Kapitalo rinkų sąjungos tikslas – įvairinti bendrovių finansavimo šaltinius visuose jų plėtros etapuose.

³⁶ *Debt financing gap per year during 2014-2018*; žr. COM(2018) 320 final, 2018 06 07.

³⁷ Europos Komisija ir Europos Centrinis Bankas, *Survey on the Access to Finance of Enterprises*, 2019 11.

³⁸ *Invest Europe* (2019)20.

³⁹ AFME, *Capital Markets Union Performance Indicators*. 2019 m. ataskaita

⁴⁰ *Financing the Deep Tech Revolution* (Europos Komisijos ir EIB tyrimas, 2018 m.)

⁴¹ *Leveraging intelligence*, <https://www.innoradar.eu>.

Pirminio viešo MVĮ akcijų siūlymo fondo rengimas

MVĮ Europoje augimo finansavimo, pavyzdžiui, įtraukimo į kapitalo rinkas per pirminį viešą akcijų siūlymą, galimybės ribotos. Kapitalo rinkos yra svarbus MVĮ, ilgainiui tampančių vidutinės kapitalizacijos įmonėmis ir galiausiai didelėmis įmonėmis, finansavimo šaltinis. Tačiau pirminių viešų MVĮ akcijų siūlymų po finansų krizės labai sumažėjo ir nuo to laiko padėtis nepagerėjo. 2019 m. Europos pirminių viešų akcijų siūlymų vertė ir skaičius toliau sumažėjo atitinkamai 40 proc. ir 47 proc., palyginti su 2018 m.⁴² Daugelis institucinių investuotojų prie MVĮ finansavimo prisideda nepakankamai.

Viešasis finansavimas galėtų būti pagrindinė investicija siekiant spręsti šią problemą ir pritraukti daugiau privačių investuotojų į sparčiai augančias novatoriškas MVĮ, kai jos įtraukiamos į viešųjų rinkų prekybos sąrašus. **Pirminio viešo MVĮ akcijų siūlymo fondas** padėtų MVĮ įtraukimo į sąrašus etape ir vėliau. Jis bus grindžiama ES pirminio viešo akcijų siūlymo rinkos analize ir bandymais su investuotojais ir suinteresuotaisiais subjektais.

Galimybėms gauti finansavimą palankesnės ir įtraukesnės aplinkos kūrimas

Pastaraisiais metais labai sumažėjo MVĮ investicinių tyrimų. Finansinių priemonių rinkų direktyvos peržiūroje, kurią Komisija atliks 2020 m., bus nagrinėjama, kaip skatinti MVĮ tyrimų aprėptį.

Finansinių technologijų srities inovacijos, grindžiamos paskirstytojo registro technologija (**bloku grandine**), gali atverti naujų galimybių MVĮ tiesiogiai bendradarbiauti su investuotojais – per patikimus tarpininkus arba pačioms decentralizuotai. Tai gali suteikti MVĮ galimybę išleisti kriptoturtą ir skaitmeninius žetonus, pavyzdžiui, kaip obligacijas. Jie patrauklūs investuotojams, nes jais galima prekiauti nedelsiant. Taip galima teikti greitesnį, veiksmingesnį ir ekonomiškai efektyvesnį finansavimą MVĮ. Komisija sudarys palankesnes sąlygas MVĮ, investuotojams ir tarpininkams naudotis kriptoturtu ir skaitmeniniais žetonais, kaip numatyta ES būsimoje Skaitmeninių finansų strategijoje.

Valstybės pagalbos taisyklės sudarė sąlygas teikti didelę nacionalinę paramą MVĮ ir rizikos kapitalui⁴³. Iki 2021 m. pabaigos Komisija racionalizuoja ir peržiūri atitinkamas ES valstybės pagalbos taisykles, siekdama užtikrinti, kad jos vis dar atitiktų paskirtį. Atlikdama peržiūrą Komisija sieks užtikrinti, kad taisyklėmis MVĮ būtų skatinamos dalyvauti bendriems Europos interesams svarbiuose projektuose.

Be to, dėl nepakankamos investicijų gavėjų įvairovės mažėja talentų rezervas ir inovacijos. Moterys įsteigė trečdalį įmonių Europoje, tačiau jų įmonėms nepakankamai atstovaujama didinant rizikos kapitalą. 2019 m. daugiau kaip 92 proc. Europos technologijų įmonių pritraukto rizikos kapitalo teko steigėjų grupėms, kurias sudarė vien vyrai⁴⁴. „InvestEU“ – būsima ES investicijų finansavimo programa – galėtų padėti skatinti investicijas į moterų verslą, bendradarbiaujant su susijusiomis moterimis, ir teikti tikslinę paramą siekiant padidinti investicijų galinčių gauti moterų vadovaujamų įmonių ir fondų skaičių pagal **lyčių lygybės atžvilgiu pažangaus finansavimo iniciatyvą**. Be to, moterų vadovaujamų MVĮ, kurios naudojasi visaverte Europos inovacijų taryba, skaičius bus padidintas tris kartus.

ES, nacionalinio ir privačiojo finansavimo MVĮ sutelkimas pagal programą „InvestEU“

2014–2018 m. ES finansinės priemonės padėjo sutelkti 100 mlrd. EUR finansavimą, visų pirma MVĮ, – skolos ir nuosavo kapitalo finansavimo forma. Tikimasi, kad pagal ES investicijų planą bus paremta

⁴² <https://www.pwc.co.uk/audit-assurance/assets/pdf/ipo-watch-q4-2019-annual-review.pdf>.

⁴³ 2018 m. išlaidos tikslui „Rizikos kapitalas“ sudarė 216 mln. EUR, o tikslui „MVĮ“ – 501 mln. EUR.

⁴⁴ 2019 State of European Tech report, <https://2019.stateofeuropeantech.com/chart/103-1338/>

daugiau kaip 1 mln. MVĮ. Tačiau, siekiant sumažinti MVĮ finansavimo trūkumą, reikia toliau teikti ES ir nacionalinę paramą.

Pagal programos „InvestEU“ MVĮ liniją Komisija remsis teigiama esamų ES MVĮ garantijų sistemų⁴⁵ taikymo patirtimi. Komisija sukurs integruotą garantijų priemonę, skirtą MVĮ, kurios laikomos labai rizikingomis arba turinčiomis nepakankamą įkaitą, įskaitant novatoriškas MVĮ, kultūros ir kūrybos sektorių MVĮ, taip pat MVĮ, kurios pereina nuo daug išteklių ir energijos naudojančių modelių prie tvaresnių modelių, ir MVĮ, kurios ima taikyti skaitmeninę verslo praktiką. Pagal programos „InvestEU“ MVĮ liniją bus remiamas MVĮ ir mažų vidutinės kapitalizacijos įmonių nuosavo kapitalo finansavimas itin svarbiose ES politikos srityse, tokiose kaip kosmosas ir gynyba, tvarumas, skaitmeninimas, inovacijos, **lyčių požiūriu pažangus finansavimas**, giliosios ir **žaliosios technologijos**. Pavyzdžiui, finansavimas bus telkiamas iš ES, valstybių narių ir privačiojo sektoriaus, kad novatoriškos MVĮ ir startuoliai, kuriantys ir taikantys žaliąsias technologijas, turėtų daugiau galimybių gauti nuosavo kapitalo finansavimą. Pagal programą „InvestEU“ bus galima gauti finansavimą visuose plėtros etapuose – nuo veiklos pradžios iki veiklos plėtros ir pirminio viešo akcijų siūlymo. Programa padės pritraukti privačių investuotojų, pavyzdžiui, neformalių investuotojų, šeimos biurų, rizikos kapitalo fondų, pensijų fondų ir draudimo bendrovių, finansavimą.

Komisija glaudžiai bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad sutelktų finansavimą ir spręstų klausimus, susijusius su geografiniu investicijų ir galimybių gauti finansavimą disbalansu, visų pirma įgyvendindama Skaitmeninių inovacijų ir veiklos plėtros iniciatyvą⁴⁶. Be to, programos „InvestEU“ socialinių investicijų ir įgūdžių linija pagerins galimybes gauti mikrofinansavimą, socialinių įmonių finansavimą, taip pat socialines ir poveikį darančias investicijas bei įgūdžius.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI:

- Komisija **rems pirminius MVĮ viešus akcijų siūlymus**: investicijos bus nukreipiamos per naują privatųjį ir viešąjį fondą, kuris nuo 2021 m. pagal kapitalo rinkų sąjungos sistemą bus sukurtas pagal programą „InvestEU“.
- Komisija įdiegs pirmąjį tokio pobūdžio rizikos ir (arba) atlygio mechanizmą, kad padidintų rizikos kapitalo fondų dydį ir pritrauktų privačių investicijų, kad paskatintų plėtrą, taikydama **iniciatyvą ESCALAR**.
- Komisija pradės **lyčių požiūriu pažangaus finansavimo** iniciatyvą, siekdama skatinti moterų vadovaujamų įmonių ir fondų finansavimą ir suteikti daugiau galių verslininkėms moterims.
- Komisija sukurs **investicijų į žaliąsias technologijas iniciatyvą**, kad sutelktų ES, valstybių narių ir privačiojo sektoriaus finansavimą, kad novatoriškos MVĮ ir startuoliai, kuriantys ir taikantys žaliąsias technologijas, turėtų daugiau galimybių gauti nuosavo kapitalo finansavimą.
- Komisija pradės **bloką grandine grindžiamą** iniciatyvą, pagal kurią, naudojantis Europos bloką grandinės paslaugų infrastruktūra, bus sudarytos sąlygos išleisti MVĮ obligacijas ir jomis prekiauti visoje Europoje.
- Komisija pagal ES bandomąjį projektą bendrai finansuos **išsamaus technologijų patikrinimo paslaugas**, kad būtų galima tiksliau įvertinti aukštųjų technologijų startuolius ir parengti juos investicijoms.
- Komisija toliau **paprastins esamas valstybės pagalbos taisykles**, taikomas nacionalinių fondų derinimui su programų „InvestEU“ ir „Horizontas“ fondais. Taip MVĮ bus lengviau pasinaudoti sutelktais ištekliais, kad jos galėtų vykdyti dvejopą pertvarką. Be to, atlikdama

⁴⁵ Pagal COSME, programą „Horizontas 2020“, programą „Kūrybiška Europa“ ir ES sanglaudos politikos fondus.

⁴⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/launch-digital-innovation-and-scale-initiative-central-eastern-and-south-eastern-europe>.

valstybės pagalbos taisyklių peržiūrą, Komisija **peržiūrės valstybės pagalbos taisykles dėl rizikos finansavimo ir Komunikatą dėl valstybės pagalbos, skirtos bendriems Europos interesams svarbiems projektams**, kad būtų toliau remiamas MVĮ dalyvavimas, užtikrinamas privačių investicijų pritraukimas ir drauge būtų išvengiama vienodų sąlygų iškraipymų.

5. Valdymas. ES valstybių narių partnerystė siekiant rezultatų

MVĮ strategija turi būti grindžiama tiek ES, tiek valstybių narių įsipareigojimais ir veiksmis. Kadangi daugelis MVĮ yra giliai įsitvirtinusios regionų ir vietos ekosistemose, kuriose jos suteikia darbo vietų, užtikrina mokymą, mokesťines pajamas ir socialinę gerovę, įsipareigojimus turi prisiimti ir regionų valdžios institucijos. Strategijos įgyvendinimas bus grindžiamas tvirta visų subjektų, kurie dalijasi atsakomybe už jos įgyvendinimą – ES, nacionalinių, regioninių ir vietos valdžios institucijų, MVĮ ir investuotojų – partneryste. Politiniu lygmeniu reikės atlikti reguliarią pažangos apžvalgą, įvertinti rodiklius ir užtikrinti stebėseną.

Šią ES ir valstybių narių partnerystę užtikrinti labai padės MVĮ atstovų tinklas. Jis atstovauja valstybių narių nacionalinėms valdžios institucijoms, atsakingoms už MVĮ politiką, ir užtikrina natūralų ryšį tarp šių valdžios institucijų, vietos verslo bendruomenių ir ES. 2020 m. atnaujinus tinklo įgaliojimus, bus sustiprintas jo vaidmuo ir jo sąveika su regioninėmis įstaigomis ir valdžios institucijomis.

Komisija paskirs specialų **aukšto lygio ES MVĮ atstovą**, kuris skatins tinklo darbą, kad visose ES politikos srityse būtų užtikrinamas strategijos įgyvendinimas ir principo „visų pirma galvokime apie mažuosius“ taikymas. ES MVĮ atstovas taip pat stebės įgyvendinimą atskirose valstybėse narėse. Siekdamas palengvinti MVĮ strategijos integravimą į visas politikos sritis, ES MVĮ atstovas aktyviai dalyvaus Europos semestro procese. ES MVĮ atstovas, palaikydamas nuolatinį dialogą su Reglamentavimo patikros valdyba, ir per Ateičiai tinkamo reglamentavimo platformą didins informuotumą su MVĮ susijusiais klausimais Komisijos geresnio reglamentavimo darbotvarkėje.

Siekdama papildyti (viešojo sektoriaus) MVĮ atstovų tinklo veiklą, Komisija taip pat glaudžiai bendradarbiaus su **strateginio verslumo ambasadoriais** – nauja patariamąja verslininkų iš visos Europos grupe. Ji veiks kaip konsultacinė grupė.

Naujoji strategija bus **reguliariai peržiūrima**. Komisija toliau kasmet skelbs išsamią **MVĮ veiklos rezultatų apžvalgą**. Atliekant šią peržiūrą taip pat bus stebima nacionalinė startuoliams palanki politika (indeksas „Europe Startup Nations“), MVĮ dalyvavimas tvarioje verslo praktikoje, taip pat MVĮ skaitmeninimas⁴⁷ (indeksas DESI). Ši peržiūra bus pristatyta ir aptarta metinėje MVĮ asamblėjoje, kad aktyviai dalyvauti galėtų ir vietos suinteresuotieji subjektai bei platesnė MVĮ bendruomenė.

MVĮ atstovų tinklas ir kitos ES institucijos dalyvaus stebint strategijos įgyvendinimą, pavyzdžiui, rengdami atstovų metinę ataskaitą Konkurencingumo tarybai ir reguliariai palaikydami dialogą su Europos Parlamentu. Kad parengtų šią ataskaitą, ES MVĮ atstovas kartu su nacionaliniais MVĮ atstovais susitiks su valstybių narių MVĮ politikos formuotojais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais ir aptars, be kita ko, MVĮ aktualius klausimus, nustatytus Europos semestro procese. Remdamasis analize, grindžiama šiais vertinimo mechanizmais, ES MVĮ atstovas koordinuos veiksmus su nacionaliniais MVĮ atstovais: bendradarbiaujant su vietos verslo suinteresuotaisiais subjektais bus parengiami nacionaliniai šios MVĮ strategijos įgyvendinimo planai.

⁴⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/integration-digital-technology>

ES MVĮ apibrėžtis yra svarbi priemonė, padedanti užtikrinti, kad ši strategija būtų skirta tinkamai gyventojų grupei, t. y. kad ji teiktų paramą ir būtų naudinga įmonėms, kurioms jos labiausiai reikia. Komisija reguliariai stebi, ar ji atitinka šį tikslą. Remiantis neseniai vykusiomis viešomis konsultacijomis⁴⁸, tyrimais ir apklausomis, apibrėžtis tinkama ir ją lengva taikyti didžiajai daugumai mažų ir savarankiškų ES MVĮ. Komisija toliau vertins konkrečius iškeltus klausimus, susijusius su, pavyzdžiui, sudėtingomis nuosavybės struktūromis arba galima susaistymo rizika, ir apie juos praneš.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI:

- Komisija paskirs aukšto lygio **ES MVĮ atstovą**.
- Komisija patobulins **MVĮ atstovų tinklą**, kad sustiprintų ES ir nacionalinio lygmens ryšius MVĮ politikos srityje.
- Komisija sudarys **strateginio verslumo ambasadorių grupę**.
- **ES MVĮ atstovas, palaikydamas nuolatinį dialogą su Reglamentavimo patikros valdyba**, didins informuotumą su MVĮ susijusiais aspektais.

⁴⁸ Atviros viešos konsultacijos dėl MVĮ apibrėžties: https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-review-sme-definition_en